

Underretning for Publicum

om en

nye Forfatning i de

Fattiges = Pleie

i R i ø b e n h a v n,

og en dermed forbunden

Kongelig Real = Skoelles

Dpretelse

paa det forrige Vaisenhuus:

Hvilken

efter Hans Kongelige Majestæts Befaling

ved

den Kongelige Direction for den almindelige Pleie-Anstalt
skal istandsættes.

R i ø b e n h a v n,

trykt til Bæste for den Kongel. Real = Skoel.

Handwritten text at the top of the page, likely a title or header, appearing as a mirror image.

Handwritten text below the top section, also appearing as a mirror image.

Large, stylized handwritten text, possibly a name or title, appearing as a mirror image.

Handwritten text below the large stylized text, appearing as a mirror image.

Small handwritten text below the previous line, appearing as a mirror image.

Large, stylized handwritten text, possibly a name or title, appearing as a mirror image.

Handwritten text below the large stylized text, appearing as a mirror image.

Handwritten text below the previous line, appearing as a mirror image.

Large, stylized handwritten text, possibly a name or title, appearing as a mirror image.

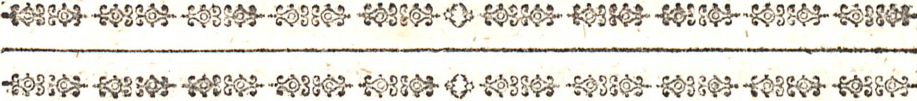
Small handwritten text below the large stylized text, appearing as a mirror image.

Handwritten text below the previous line, appearing as a mirror image.

974

Handwritten text at the bottom of the page, appearing as a mirror image.

Nesten allevegne har man hørt fornuftige Mand Klage, at nagtet alle de milde Striktelser, som virkelig ere forhaanden, og uagtet al den Godgjørenhed, som findes iblant Christne, man dog i det heele ikke bliver den reelle Hielp vaer, som deraf burde ventes. Man har efterforsket, hvad vel Skylden kunde være dertil, og de angivne Aarsager løbe derpaa ud: at man nesten stedse har ladet det mangle paa en viis Sparsomhed og en rigtig Uddeling af de offentlige Velgierninger. Disse Aarsager ere vel ikke gandske ugrundede, men de ere ikke de eeneste. Hovedsæilen synes at ligge deri: at man ikkun har haft til Nyemærke at anvende Publicumis milde Gaver til Trængende efter Forbestændende, og det udbortes Skin; da dog egentlig den fornemste Hensigt burde have været, at tilstoppe Armodis Kilder selv, og at forebygge de almindeligste Aarsager til Træng paa saa sikker en Maade, at i Fremtiden ikkun den eeneste sande Armod blev tilbage, som er uadskillelig fra den menneskelige Tilstand, nemlig den, som pleier at komme af Alderdom, Svaghed og Legems Bræk.

Disse naturlige Aarsager til Fattigdom kan intet Menneske hæve: Og at underholde Nedrøstige af dette Slags af den almindelige Kierligheds offentlige Godhed er ogsaa en heilig Pligt. Men der gives andre Kilder, af hvilke langt meer herskende Fattigdom udspringer, end af Alderdom og Legemets Bræk. Disse kan man tilstoppe, naar man kender dem, og griber til de rigtige Hielpemidler, der ere i Stand til at læge de borgerlige eller naturlige Feil hos et Folk, som ere Grunden til en saa beklagelig og for det Heele saa skadelig Armod, som dette Slags er.

Mangel paa Næring og Orkesløshed; Saadanne Forældres Sygdom og tillige Død, som sidde i Næring, og en slet Verne-Opdragelse og Pleie, ere de farligste og fornemste Kilder til Armod i et Land. Naar man forsyner den Borger, som gierne vil arbejde, og dog intet har at arbejde, med Arbejde; Naar man tvinger Lediggangeren til Arbejde; Naar man pleier den, som ved Sygdom er forarmet, i hans Sygdom; frelser ham fra uduelige Lægers Hænder, og ved fornuftige Læger og tienlige Midler forhindrer nyttige Borgeres tillige Død i Staten: Naar man pleier og opdrager hielpeløse

løse Børn, som enten ingen Forældre have, eller ere Forældrene til Lyng, og gior dem brugbare til deres eget og det almindelige Beste: Saa opholder man mange Mennecker; vinder mange brugbare Borgere for Staten; afsønder megen Mangel og Elendighed; forekommer megen Armod: Og er dette først skeet, saa vil det siden ogsaa være meget let, tilstrekkelig at understøtte de saa øvrige, som formedelst Alderdom og Legems Bræk ere uformuende til at ernære sig selv, med egentlige Almisser, som ikkun tilkomme dem.

Disse simple Grundsætninger til en rigtig Hielp for de Fattige og til det almindelige Bestes Befordring, har skinnet Hans Kongelige Majestæet saa sterkt i Synene, at Han med ret Faderlig Forsørg har ladet udkaste en Plan, som er gandske bygget paa de samme: Efter hvilken først det Fattiges Væsen i Kiebenhavn, og naar Felgen bestyrker den, ogsaa i Hans Riger og Lande skal indrettes. Til den Ende har Allerhøjsfamme anordnet en Almindelig Pleie-Anstalt, og befalet at lænne de fornødne Betienter af Sin egen Kasse, for at udfere ommeldte Plan, og besørge det Fattiges Væsen efter dens Grundsætninger.

I Følge disse Grundsætninger, skal Hospitalerne i denne Stad fra nu af blot bestemmes for Gamle, Uformuende eller med Legems Bræk beladte Personer, som enten aldeles ikke, eller ikkun til Deels med deres Hænders Arbeide kan fortiene Bredet. Fattige af dette Slags skal der finde en sikker og vederpøgende Tilflugt imod den Elendighed, som trykker dem. Det Almindelige Hospital, som det største, bliver altsaa herefter saaledes indrettet, at det kan modtage 700 saadanne Fattige, som ere det formedelst Alderdom og Legems Svaghed; Hvilke i Forhold til deres Kræfter skal forsynes med Arbeide, og i Forhold til deres Uformuenhed befries fra Hunger og Mangel, ved et proportionerligt ugentlig Tilleg af Almisser. I Vartov Hospital, skal ikkun de, som af gode Familier er kommet i Armod, efter denne Stiftelses hidtil værende Forsatning, og efter alle Stifternes Mee-ning, finde deres anstændige Forpleining. I Abel Cathrines Hospital, skal efter Stifterindens Villie, hoorover Administratores have at holde, sandt de ville møde for Guds strænge Dom, og vente nogen Trest paa deres Sotteseeng og i deres sidste Nød, ingen andre lægges ind, end syge, ret elendige, sengeliggende fattige Folk, som ellers hverken veed Raad eller Hielp: Og endelig i St. Hans Hospital, ingen optages uden uløgelige og affindige Mennecker.

Derhos skal de Huusarme, det er Bredløse og i Mangel levende Familier, intet mindre end forglemmes: Paa dem har man meget meer, som Menneske-Kiærlighed og Klogskab udfordrer, det alvorligste Dømemerke rettet. Thi hvad kan interessere menneske-kiærlige Hjerter stærkere, end at lætte en Huus-Faders Nød, som føler den dobbelt i sig og sine Børn, og ved Belgierninger, som anbringes til rette Tiid, at forhindre den Fordervelse i Sæder, hvortil næsten altid den Ungdom pleier at forfalde, som af Mangel og Trang bliver uduelig og uopdraget? Og hvad kan være Staten mere angelegen, end at opholde de erhvervende Hænder, som alene udgiøre dens sande Styrke, og paa hvis Jær og Mod det beroer at efterlade den nye erhvervende Hænder i den tilkommende Slægt.

Men dette Slags Huusarme er og bliver fornemmelig af en tredobbelst Aarsag trængende. Enten geraade de i Nød af Mangel paa tilstrekkelig Fortieneste; eller de sættes tilbage ved tilstøtte Sygdomme; eller deres mange umyndige Børn gjør dem det umueligt, med al deres Tiid at erhverve det Nødtørstige for dem og deres.

Denne tredobbelte Aarsag til Huus-Armod, haaber man nu paa følgende Maade at høre.

Hvem som af Mangel paa Arbeide ikke tilstrekkelig kan nære sig og sine, skal, saa vidt det kan skee, ved offentlige Anstalter blive forserget med Arbeide for sig og sine Børn, og tillige efter Omstændighedernes Beskaffenhed understyttet ved en Hielp til Huus-Leie, eller ved en Almisse af Bred og Nærings-Midler til Vinteren. Til den Ende skal efter HANS KONIGelige Majestæts allernaadigst seyede Anstalt serges for Almisser og Arbeide tillige. Et Magazin af et par tusind Tønder Rug og ligesaa mange Tønder Kartusser skal forsyne dem denne Vinter med Levnets Midler; og et Magazin af Uld, Hør og Bomuld skal forsyne dem med Arbeide. Af dette sidste skal ikke alene de herværende Hospitaler, men endog enhver dertil dueelig Huusarm i Staden, for den sædvanlige Arbeidsløn bekomme raae Wahre til Spinden, Strikken, Bævning og deslige, og derhos naar nogen fattes Verktoy, skal han og dermed blive forsynet. Findes og her i Staden Spinde- og Bæver-Familier, hvilke, for at leve lettere, have Lust at flytte til Kiøbstæderne; saa skulle de og derhen af bemeldte Magazin blive forsynet

med Arbeide, og foruden det skulde de, i Forhold med deres udbiiste Fliid; af den almindelige Pleie-Kasse nyde et aarligt Tillæg til Huusleje og Ildbrand.

Mange Familier geraade paa den anden Side ved Sygdom i trængende Omstændigheder. Saa længe Hovedet for en Familie er sygt, ophører Næringen, Trangen sørges, Gielden tiltager: og naar den Syge endog kommer sig; saa er dog hans heele Huusvæsen saaledes kommet paa Kænne, at det vanskelig eller aldrig kan igien komme ret paa Fode. Men ofte dæer og det syge Hoved af Mangel paa Opvarning og Pleie, eller ved en slet Kuur: Familien taber da deres Forsørger for Tiden, og bliver uopdragen og hielspeles tilbage. Dette er en særdeles stor Kilde til den Menneiskelige Elendighed, fornemmelig i store Stæder; og tillige et uopretteligt Tab for Staten, som ikke alene i dem taber for Tiden de nærværende brugbare Borgere, men endog de beste og duedigste Forsørgere og Opdragere, til at gjøre den kommende Slegt nyttig.

Den som kommer den slittige Borger til Hielp i hans Svaghed, den redder ham og hans Familie: og befrier tillige Staten fra det reelste Tab, den kan tage. Af disse vigtige Grunde skal herester enhver syg, hvis Trang af hans Kirkesogn bliver bevidnet, nyde gandske frie Hielp af en duedig Læge og frie Lægemidler. Til den Ende har Hans Kongelige Majestæt for de Arme her i Staden allernaadigst beskillet, og af sin egen Kasse vil lenne trende Læger, hvilke ere tillagte fire Chirurgi, nemlig Hr. Hof-Medicus THODE for de Fattige paa Christianshavn; Hr. Doctor SCHÖNHEIDER junior for de Fattige i den gamle Stad, og Hr. Doctor SAXTORFF for de Fattige i Nye-Stad; hvilke paa første troeværdige Efterretning fra Kirkesognet paatager sig Kuuren med saadan en Syg, enhver i sit Qvarteer; og besørger sammes Restitution med dertil tjenlige Lægemidler. Men at det ey skal mangle den Syge paa fornøden Pleie; saa bliver ugentlig af den Meenighed, hvortil den Syge hører, givet enhver fattig Huusfader 2 ml. Danske, og enhver Huusmoder eller enkelt Person halv saa meget, saa længe de ere syge. Hvo som herforuden efter Lægens Dømmende ey kan have Pleie nok i sit eget Huus eller Familie, den bliver i det Qvarteers Hospital, enten i Barron, eller paa Opfostrings-Huusset, eller i det almindelige Hospital, paa dertil indrettede Sygestuer henbragt, og sammesteds taget i fuld Opvarning og Pleie. Og paa det endelig og tilfrelkelig kan forekommes, at epidemiske Sygdomme, som udbrede megen Elendighed, og ved Smitsomhed rive

mange

mange brave og nyttige Føll bort, ikke skal gribe om sig: saa ere for saadanne, som dermed ere befestede, særdeles Sygestuer paa Johannis Hospital bestemte, hvor de med al Omhyggelighed skal blive pleiede og helbredede.

En ligesaa alvorlig Omsorg fortjener Børnenes Ophold og Opdragelse. Døds-Listerne fra alle Lande bevise dette; at meer end halyparten af nyfødte Menneskers store Tall ikke opnaaer den mandige Alder; men døer bort i Ungdommen, og tabes altsaa for Selskabet og Staten. Skulle ikke mange af disse, af Mangel paa ret Tilsyn og Opvartning gaae forloren? og var det ikke mueligt ved kloge Forholds-Regler at redde en Deel deraf? Man studerer jo saa meget paa Folke-Formerelsen, og anseer den med Grund for Statens indvortes Stærke; man søger paa mange Slags Maader at unddrage hinanden Mennesker: Skulde det da ikke være den Umage værd, at gjøre menneskelærige og patriotiske Forsøg; for bedre at nytte Naturens rige Frugtbarhed, og med større Omsorg til beste for det Heele at bevare den Rigdom, som den tilbyder? Mennesker, som ere fødte, opdragne paa Fædernelandets Grund, bliver det altid meere hengiven, og ere efter den uomstødelige National Tænkemaade altid meer beskæftiget for det sammes Opkomst; end fremmede nogentid kan blive; hvis Sind saa ofte strider imod det Folkes Sæder og Vedtægter, hvorunder de ere indlemmede. Men kunde man opholde en Deel af de Børn, som gaae forlorne, og mange gaae dog visselig forloren af Mangel paa Pleie og fornuftig Tilsyn: saa skulde man ved dette Middel reellere befordre Folke-Formerelsen, og altsaa tilforladeligere formere Statens indvortes Stærke, end det ved alle hidtil forsøgte kunstige Midler er skeet.

Men Folkemængden alene udgior det ikke. Hvad Nytte har et Land af en ledig og til nyttige Forretninger uskicket Trods? mangler det paa Dueelighed og Lyst til Arbeide, eller paa fornødne Nærings-Midler; saa er Folkesmængden vist ingen Fordeel for Staten: den formerer ikkun den almindelige Elendighed, og er ikke Velstand, men Byrde for det Heele. I dette Tilfælde gjorde man med det gamle Rom bedre at udsende Proletarierne, end at pleie dem: Mennesket maa være dygtigt til borgerlige Forretninger, og af en viss Regiering tillig opdrages og vænnes til denne Dygtighed, naar det selv skal være sikkert for Mangel og Elendighed, og i Stand til at befordre sit Fædrene-Lands almindelige Velserd.

Men begge Deele, Børnenes Liv og Opdragelse til en brugbar Leve-
maade, forfemmes ofte af Forældrene selv af Træng: derfor omkomme mange
Børn, som Naturen havde givet Stof til et længere Liv; derfor vore vel
saa mange daglig til, men saadanne som allerede forud true med at ville falde
vore Efterkommere til Last, som fattige og forfæmte Skabninger. Af disse
Aarsager er det et vigtigt Dyemeed af den almindelige Pleie-Anstalt, at
være betænkt paa at holde Livet i Børnene ved en nøjere Omsorg, og ved
deres nyttige Opdragelse at oprykke Sæden til Armod og Betlerie for fremtiden.

Til den Ende skal ikke allene den Medicinske Pleie og strække sig til
de Fattiges Børn, men alle hjælpeløse Børns Opdragelse og Forsørgelse i
Staden skal være et Hoved-Dyemeed af den almindelige Pleie-Anstalt.
Den Omsorg indbefatter ikke alene egentlige Fæder og Moderløse Børn, men
og alle de Børn, som falder deres Forældre for tungt at ernære: Af hvilke
de, som ere under 6 Aar, kunne overleveres til den Kongel. Opfostrings-
Stiftelse for ulykkelige Børn, men de, som ere over 6 Aar, kunne
anfortroes den almindelige Pleie-Anstalt. Denne skal indtil deres 14de
Aar; da de kunne blive confirmeret, og satte til Haandværk, anvise dem for-
nøden Kost, Klæder og Underviisning, og paa denne Maade lette Foræl-
drene den besværligste Næringsforg.

Men da en mangfoldig Erfarenhed har lært, at den sædvanlige Pleie
og Opdragelse i Vaisenhusene har megen Mangel hos sig, som har skadelige
Indflydelser paa Børnenes tilkommende Velfærd: i det Indspærrelsen, det
ørkesløse og siddende Liv og den bestandige Allarm, dræber den naturlige
Munterhed hos Ungdommen, gjør Forstanden sløv, Gemittet dorst og Lege-
met usundt; da dernest Sygdom og Smittefynd ofte bliver saadanne Huuse-
færlige, og Sædernes Fordævelse plejer ligeledes som en smitsom Syge
at anstikke alle deri; da endelig Erfarenhed lærer, at saadanne i Selskab op-
dragne Børn, naar de komme i Frihed, blive for største Deelen ryggesløse,
ulærvillige, fortredne til nyttige Forretninger, og udnyttede til det borgerlige
Liv. Saa har Hans Kongelige Majestæt villet gribe til bekvemmere
Midler, for tiligere og sikrere at vænne disse i Pleie antagne Børn til et
nyttigt Liv, og opdrage dem til brugbare og lykkelige Borgere.

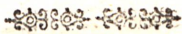
Derfore er den Anstalt truffet, at alle saadanne den almindelige Pleie-
Anstalt fortroede Børn, som ikke kunne rummes i det Kongelige Opfostrings-
Huus

Huus paa Christianshavn, skulle indtil deres 14de Aars Udgang tinges i Kost hos fornuftige og christelig sindede Borgere og Bønder; og saalenge der forsørges med Klæder, og ved deres Confirmation, da de sættes til Fabriker, eller til Haandverk eller i Tjeneste, ogsaa forsynes med fornødne Klæder. Disse Pleie-Foreldre skulle paa Pleie-Anstaltens Bekostning holde dem i Skole om Formiddagen, eller om Vinteren paa Landet; Men om Eftermiddagen kan Borgeren anføre og bruge dem til sit Haandverk, og Bonden til sin Agerdyrking. Paa denne Maade har man Haab, at frembringe arbeidsomme og nyttige Borgere i Staden; men duelige Bønder paa Landet, hvilkede i Tiden ved Markernes Juddeling kunne blive anbragte til deres eget og det almindelige Beste.

Paa det nu disse Børn ikke skulle fattes nødvendig Underviisning i Læsning, Skrivning, Regning og Christendom, og tillige de Børn, hvilkede ikke kunne sættes i Arbejde af deres Pleie-Foreldre, maatte have Underviisning til nyttige Haandgierninger; saa er det Hans Kongelige Majestæts allernaadigste Villie, at de i Staden værende Frie- og Fattige-Skoler skulle indrettes efter een Plan, saa at om Formiddagen gives den omtalte Underviisning; men om Eftermiddagen meddeles dem Underviisning i at spinde, sye, strikke o. s. v., ved hvilket Arbejde den største Deel af Fortienesten skal komme Børnene selv til Gode. Men siden de nærværende Skoler ikke vilde være tilstrækkelige nok til at antage alle dette Slags Børn, saa er det den almindelige Pleie-Anstalt befalet at oprette nye Skoler af samme Art: Ligesom den og tilstrækkelig skal forsyne alle disse Skoler med behøvende raade Vahre, som Uld, Hør og Bomuld, og ved det under den staaende Magazin betale Skoelerne den fastsatte Arbejdsløn for det forarbejdede.

Opfigten over Underviisningen og Arbejdssomheden i alle disse heretter oprettende offentlige Fattige- og Frie-Skoler, saa og udi de nu værende, hvilkede af Pleie-Anstalten forlange at blive forsynede med behøvende raade Vahre fra Magazinet, skal Hr. KRÖLL, forhen Capellan ved Bartou, under Directionen for den almindelige Pleie-Anstalt have; til hvilken Ende Hans Kongelige Majestæt allernaadigst har udnævnt ham til Skole-Inspector.

I Folge denne Plan vil, som enhver let kan indsee, baade nærværende og tilkommende Fader- og Moderløse Børns Opdragelse blive nyttigst for dem selv, og det almindelige Beste: og tillige vil og trængende Borgeres hjælpeløse Børn finde baade Pleie og Opdragelse. Dette er den viise og velgiørende Hensigt, som har bevæget Hans Kongelige Majestæt til at forandre den oeconomicke Indretning i Hans Vaisenhuus; at dens Fond kunde anvendes til flere hjælpeløse Børns Pleie, og deres nyttigere Opdragelse for deres egen og Landets Belfærd. Derved har Allerhøiystsamme ikke villet lade det blive; men Hans milde og virkende Forsorg strækker sig og til at udbrede nyttige Kundskaber i Hans Lande, og ved en forbedret Underviisning; at giøre Ungdommen overhovedet mere skicket og brugbar til det borgerlige Liv. Til den Ende har Han besluttet, i det hidindtil værende Vaisenhuus at anlegge en Real-Skole, ikke alene for fattige, men og for bemidlede, hvor Ungdommen skulde blive underviist i alle de Konster og Videnskaber, som kunne give dem en oplæret Forstand og god Indsigt til Brug i det borgerlige Liv.

Denne Skole bliver aabnet med tilkommende Aars Begyndelse, og ere Opførerne, og Lærerne for største Deelen allerede dertil bestemte; med det første Skol og Publicum blive underrettet, hvor og hos hvem de kunne lade sig tegne, som derhen ville sende deres Børn at underviises.

Hensigten af denne Real-Skole gaacer derpaa ud, at giøre de Kundskaber og Videnskaber, som ellers alene ere de Lærde egne, nyttige for alle Stænder. Derfor skal Ungdommen her ikke alene finde en fornuftig Underviisning til Skrivning, Regning og Bogholderie; men endog blive underviist i de levende Sprog, som Fransk, Engelsk, Hollandsk o. s. v. Dernest i Geografie og Historie, saavel den almindelige, som i Særdeleshed Fædernelandets Historie; i de mathematicke Videnskaber og deres Anvendelse i det borgerlige Liv; i Strymands Konsten; i Physik, og den nyttigste Kundskab om Naturen og Konsterne; i Handels Historien; i Land- og Have-Dyrkning; i Lands Lov og Ret; i Religionen: kort sagt, i alt det, som kan giøre et ungt Menneske fornuftig og duelig til enhver Levemaade:.

I alle disse Videnskaber skal det udelukkes af Underviisningen, som enten alene hører til en lærd og dybsindig Kundskab, (hvortil i sig selv kunne

faa.

faa er givet Bequemhed, og som efter det menneskelige Selskabs Fornødenheder ere kun faa Subjecter nødvendig) eller hvad der kun opfylder Hovedet med en unyttig Ord Kundskab, og pleier kun at læres for at glemmes. En Udelukkelse, som var faa nødvendig i Skolerne, og dog ikke i dem, ja ikke i Real-Skoler selv, bliver tilstrækkelig og nye nok iagttaget. Real-Skoler ere efter deres Natur egentligen derfor; at giøre den dybsindige Eftertankes Opfindelse mere almindelig nyttig; at udbrede Lyset og Nyttens af lærde Bestræbelser over alle Stænder; og at berige og søde den sunde Fornuft i den ganske Slegt med de Lærdes Opfindelser, som ere applicable paa det borgerlige og sødelige Liv.

Derfor skal man i denne Real-Skole ikke alene tænke paa den rigtigste Methode, at giøre Underviisningen ret fattelig, og for Fornuften begrikelig; men endog af forbemeldte Discipliner alene vælge det til Underviisning, som er til Nytte og Brug i det menneskelige Liv, og giør Mennesket fornødtigt og viis, til bedre at komme fort i den Stand, det vælger, og i Tiden at giøre sine tilkommende Forretninger med større Indsigt og tilførladeligere Grundsejninger, end det kan skee paa den sædvanlige blot haandverksmæssige Maade.

Underviisningen bliver derfor og stedse forbundet med et virkelig Ønsyn af Tingene selv, saaledes som den er til i Naturen eller ved Kunst: Til den Ende bliver der deels anlagt et Kabinet af Naturens og Konstens nyttigste Producter, tilligemed et Model-Kammer; deels bliver de unge Personer uden for Lære-Timerne ført omkring i Kunstneres og Haandværkeres Verksteder, og til alt, hvad ellers kan være nyttigt og seeværdigt; deels skulle de og paa Skolen selv blive anvist til kunstige Beskæftelser. Kan dette i Begyndelsen ikke just skee alt paa eengang, saa skal man dog ivrig stræbe der-efter, saasnart det er mueligt, at bringe en Udstalt, som skal have saadan synlig Indsigt paa det Heele, til en slags Fuldkommenhed, hvortil og Hans Kongelige Majestæt allernaadigst har besluttet at række sin Allerhøieste virkende Understøttelse.

Enhver Indbyggere kan sende sine Sønnen til denne Underviisning; og paa det og Udenbyes kunne have Deel deri, saa vil man være betænkt

paa at gjøre den Anstalt, at de anstændigen kunne tinges i Kost og Kammer. Underviisningen bliver givet baade paa Dansk og Tydsk, saa at det skal komme an paa Forældrene selv, i hvad Sprog de forlanger den, efter Hensigten de har med deres Børn. Ligeledes skal det og staae Forældrene frit for, hvor mange eller hvor faa Lektioner deres Børn skulle søge: Og kan enhver vælge dem, hvorved han meener, at hans Børn best kunne habiliteres til deres tilkommende Bestemmelser: Skulde og Forældre forlange saadanne Lektioner for deres Børn, som ikke her ere navnte, vil man efterkomme deres forlangende, saasnart der findes saa stort et Antal Discipler til den Lektion, som kan udgjøre en Klasse: Man skal og altid med en særdeles Omhyggelighed vælge de dueligste Personer til Lærere i en hver Art af Videnskaber.

For enhver Lektion skal hver tierding Aar ikke gives meer end een Rigsdaler: men den Fattige, som kan bevise sin Fattigdom, og besidder fuldkommen Bequemhed, skal ikke alene nyde frie Underviisning, men endog efter hans Gliids og Forholds Beskaffenhed af Skole-Kassens Fond frit forsynes med fornødne Bøger.

Hver halv Aar, efter Paaske og Michels Dag, bliver der i Oversværelse af Directeurerne, Forældrene og andre Skole-Benner, for Publicums Dytte anstillet en offentlig Prøve med Skolarerne over de hørtte Lektioner, hvor de skulle aflegge Regnskab og Prøve paa deres Gliid; og deres Forhold i Lærdom og Opsørsel offentlig bedømmes. Efter at denne Prøve og Censur er til Ende, bliver der til de flittigste og stikkeligste uddeelt Præmier, hvilke de kunne bære som Værestegn; og desuden skulle de Fattige af dette Slags endnu gives en Viehjælp til anstændige Klæder; hvortil den af de bemidlede betalte Skole-Løn skal tages til Hjælp.

Hans Kongelige Majestæt tager Sig Selv denne Anstalt saa nær til Herte, at han har givet de Skolarer, som medbringer fra Skoelen et Vidnesbyrd om deres Duelighed og Gliid, den allernaadigste Forsikring, om at befordre dem frem for andre til Skole- og Deconomiske Embeder paa Landet, og at ansee denne Stiftelse som en Plante-Skole for duelige Subjeter, til at udbrede paa en virksom Maade gode og nyttige Kundskaber til Agerdyrkningens Forbedring, og Handelens Tilvæxt hos Nationen. Af lige

Grunde

Grunde vil Allerhøjstamme og allernaadigst have Lærene ved Real-Skolen, hvortil vælges duedige Studentere, efter 5 a 6 Aars tros Tjeneste ved Skoelen, befordrede til gode Præste- og Skole-Embeder; og paa denne Maade ikke alene belønne deres Tlid; men endog ved dem forplante en rigtigere Mæthode i Underviisningen i Hans Næder og Lande, og ved dens Forplantelse sege at giere reelle og brugbare Kundskaber almindeligere i Landet.

Uf Nøyselser skal i denne Skoel alene de finde Sted, som ikke quæler, men fæder og nærer Vertierheden hos de unge Gemytter. Dorste og uskikkelige Børn vil man bestemme og sætte tilbage; offentlig laste dem, nægte dem Præmier og Belønninger, eller offentlig fratage dem de alerede belømme; men igien forbrudte Belønninger; nægte dem Skoel-Attester: og naar alle disse og lige Nøyselser gradviis ere forgieves forsøgte paa dem, saa skulle de aldeles blive Skoelen forviist. Thi den, som i de Aar, hvor Forstanden begynder at moednes, først skal drives til Sluttighed og forbedres ved haard Le-gems Straf, af ham vil der vanskeligt nogen Tlid blive et duedigt Subject.

Det seiler vel, maa vi tilstaae, endnu meget paa, saadanne Skoel-bøger, som indeholde det, hvormed man skulle udruste den sunde Fornuft hos Ungdommen til nyttige Forretninger i det Borgerlige Liv: men det skal og blive vor vigtigste Omfarg, at erholde disse snart og efter vort Dnemeed. Til den Ende skulle de Lærde ved udsatte Præmier opmuntres, til at indsende os korte, fattelige og pragmatiske Udtog af de udfordrende Videnskaber, hvilke efter foregaaende Prøve og Biesald, i Følge den af Hans Kongelige Majestæet allernaadigst meddeelte Concessiøn, af dem selv maa blive forlagt til Bese og Brug for Real-Skoelen. Indsigtsfulde Kiendere vide alerede af dem selv, at her meenes hverken tabellariiske Navne-Registere, eller blotte Udtog uden Balg og Orden; men at det fornemmelig kommer derpaa an, i Korthed at sætte det af enhver Videnskab, som kan oplære Borgeres virksomme Liv, sette Mytten og Indskjeddelsen af de foredragne Sætninger i Lys, og kan giere unge Hoveder Sætningen selv fattelig og interessant. Derfor skal der og for dem, som ville paatage sig saadan et Arbeide, forhen først blive bekendtgjort en almindelig Plan om Hensigten, Grændserne og Mæthoden af Foredraget i enhver Disciplin. Saalenge man endnu maa savne saadanne forbedrede Skoelbøger, vil man legge dem til

Grund i Real-Skolen, som efter en prøvet Dom hidtil har Fortrinet i Fattelig-
 hed og Overeensstemmelse med Hensigten.

Vi haabe, at vi fuldkommen have underrettet et Patriotisk Publicum om Hensigterne, hvorefter den almindelige Pleie-Anstalt skal rette sine Handlinger. Det staaer endnu tilbage, kortelig at tale om Formen og Ordenen, i hvilken man har det beste Haab, at opnaae disse Hensigter; Thi naar den trængende ikke bliver kiendt, hans Trang ikke undersøgt, Lediggigere ikke skilt fra den virkelig Arme, og den sidste ikke klogelig og troelig rekket den fornødne Hielp; saa bliver og de gode Hensigter, som ved denne Plan gaae ud paa den elendiges Pleie, Arbeidsomhedens Befordring og Folkets Velstand, gandske frugtesløse og uopfyldte.

Derfor har Hans Kongelige Majestætt villet, at de Fattiges Opsigt og Forsørgelse her i Staden fornemmelig skal betroes saadanne Mænd, hvis Klogskab, Nødelighed og menneskekierlige Iver er almindelig bekendt og bevist. I denne Hensigt har Allerhøiøstsamme befalet, at i et hvert Kirkesogn skal oprettes en Pleie-Commission, hvilken skal bestaae af Sogne-Præsten, Kirkens Forstander, et par anseelige Borgere i Menigheden, nemlig:

- ved Frue Kirke, Hr. Jens Hansen Brygger og Over-Formynder, og Hr. Andreas Paulsen Hørfkræmmer;
- ved Holmens Kirke, Hr. Jens Wallbohm Urtekræmmer, og Hr. Studsgaard Guldsmed.
- ved Nicolai Kirke, Hr. Andreas Thompsen Klædekræmmer, og Hr. Lars Larsen Groffteer;
- ved Hellig Veistes Kirke, Hr. Christian Ludvig Budz, og Hr. Jens Lauritzen, Bryggere;
- ved Trinitatis Kirke, Hr. Aage Kaasbøll Vinhandler, og Hr. Andreas Schultz Brygger;
- ved tydsk Petri Kirke, Hr. Olaus Baadh Brygger, og Hr. Johann Andersen Kiskmand;

ved vor Frelseres Kirke paa Christianshavn, Hr. Niels Broock Grosserer, og Hr. Jacob David Köhlfen Oldermand for Skipperlauget.

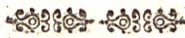
ved indst. Friderichs Kirke, Hr. Peder Fenger, og Hr. Ludvig Zinn, Grossererere;

og ved Garnisons Kirke, Hr. Halling Tobakshandler, og Hr. Peder Rasmussen Møller Lemmermester;

og af Rodemesteren i Qvarteret. Disse Mænd have den beste Leilighed til at lære at kiende, eller at indhente fuldkommen Kundskab om de Fattige i deres Sogn; og deres Klogskab, Nødelighed og Menneskekierlighed kan man og sikkerst forlade sig paa, at de paa det troeligste og rigtigste til de Fattiges Beste skulle anvende Menighedens milde Gaver og de offentlige Almisser. De skulle i hver Kirkesogn forsamles, hver Onsdag Estermiddag for at undersøge de Fattiges Trang, og efter een fra Directionen for den almindelige Pleie-Anstalt dem tilstillet Indstruy rekke dem den fornødne Hielp: til hvilken Tid de Fattige altsaa, om de ellers skulle hielpes, have at vende sig til Commissionen i deres Kirkesogn, og give den en troeværdig Underretning om deres Almøds sande Tilstand.

Disse Pleie-Commissioner skulle i hver Kirkesogn undertsette de virkelige Hunsarme med Almisser; med deres Bevøiser henviise de Næringsløse til Pleie-Anstaltens Magazin, hvoraf man vil forsynne dem med Arbeide: sende Fader- og Moderløse eller andre Børn, som ere Forældrene til Byrde, til Pleie-Directionen eller den Kongelige Opfostrings Skriftelse for uheldige Børn; rekke de Syge Forplegning, og give dem Anviisning til den beskillede Qvarteers Læge, og endelig skulle de foreslaae og anbefale Directionen saadanne til Hospitals-Lemmer, som ere syge, usormuende og uden Familie-Hielp. Uden deres Attest bliver ingen Fattig heet ved Directionen, endnu mindre antaget i noget Hospital; men den som er forsynet med saadan en Attest, skal og bekomme den med den hele Anstalts Plan overeensstemmende Hielp.

Med denne Indretning er det aldeles ikke Hensigten, at de trængende skulle være deres Kirkesogn alene til Byrde, og trætte de øvrige Lemmers Goddædighed. Men Inddeelingen efter Kirkesognene er alene derfor valgt,

at foranstalte en bedre Orden, en nøyere Omfjorg og Opfigt til Beste for de Fattige, og gjøre deres Forsjergelse til en desto almindeligere Vigtighed for det hele Publicum. I øvrigt skal ikke alene den almindelige Fattig-Kasse, som allernaadigst er fortroet Directionen for Pleie-Anstalten, strax staae Pleie-Commissionen aaben i alle Tilfælde, hvor de behøver den til at understøtte deres Kirkesogns Fattige, men der er end og allerede forbemeldte Commissioner forud tilskillet en Sum Penge, og tillige er dem for nu og Eftertiden assigneret og overdraget Indsamlingen af de frivillige Gaver, som man hidtil i et hvert Kirkesogn har givet til det saa kaldte Silke-Zuus; Hensigten med denne Indretning gaaer altsaa derpaa ud, at lade ey alene Publici frivillige milde Gaver, men end og den offentlige Fattig-Kasses Beljærninger efter fastsatte og vel overlagte Regler komme i de trængendes Hænder ved ærværdige Mænd.

Ved denne indførte Orden haaber man, at fordeele Arbeide og fornøden Almisse, tilligemed Hjelp andensteds fra, til de haardeste Huusbebrængte i Forhold til enhveres sande Mangel; at hjælpe alle paa den retteste Maade; og ikke alene høre den nærværende Trang, men endog for det tilkommende, paa den eftertrykkeligste Maade forekomme Armod. Da nu altsaa enhver trængende veed, hvor han har at søge sig, for at erholde Understøttelse og Arbeide; og enhver ogsaa tilforladelig skal blive hjulpet: saa vil og herester ingen Fattig mere have nogen ret Forevending til at søge Almisse paa Gaderne eller i Husene. Derfor er efter Hans Kongelige Majestæts Befaling de eftertrykkeligste Forholds Regler fattede, til at optage alle Bøttere uden Forskiel, og lade dem bringe i Børnehuset: hvor de skulle blive saalenge, indtil de have afstient de paa dem anvendte Bekostninger.

Publicum vil i Følge heraf efter Ønske nu sikkert blive befriet fra den Last, som det er forarsaget ved Betteliet; enhver vil desuden og blive et Vidne om Anvendelsen saavel af hans egen, som den offentlige Godgjorens Hed; og kan selv henvise og anbefale de trængende, som han kender, til sit Kirkesogns Pleie-Commission; og den gode Følge vil forhaabentlig øyensynlig overbevise enhver, at han paa ingen rigtigere og fornustigere Maade kan giøre vel mod de Fattige; end naar han lader sine milde Gaver komme til hans Kirkesogns Pleie-Commission, paa det de maa komme hans Næste

Næste og virkelig trængende Brodre, som med ham udgiøre een Herrens Mæenighed, til Gode. Den retmæssige Tillid, som Commissionernes Lemmer vil forskaffe sig ved deres redelige og viise Forvaltning af den offentlige Godtgjærenhed, kan de og ved Førelse af dette deres vel besværlige, men tillige ærefulde Embede, opfylde med et glad Haab; at de af det nærværende goddædige Publicum, saasnart det seer sig befriet fra Betleres Overløb, ikke skal forlades uden virkelig Understøttelse.

Vi have her gandske oprigtig og aabenhjertig villet tale med Publico om Hensigten og Indholdet af den os allernaadigst overdragne Forretning; thi vi ere overbeviste om Sagens Godhed; det ligger os meget paa Hierte, at den vel kan udføres; og den velsindede Deel af Nationen vil det og være angelegen. Hvad kan og være en veltænkende Menneskeven og Borger vigtigere; end naar Armoden kan blive hjulpet fra Grunden af; Arbeidsomhed og den dermed forbundne Velstand formeeret; og hjælpeløse og uopdragne Born opdraget til nyttige Mennesker og brugbare Borgere? For den viise Menneskekierlighed er det ikke nok, at lindre den Elendighed, som er for Dydene: den vil og, at der i Fremtiden maa være mindre Elendighed. Vi kunne dristig forsikre, at det er umueligt, og ved en tiltagende Overdaadighed stedse vil blive umueligt, tilfulde at hjælpe de i Hobetal vorende Arme, naar man ikke nest efter den nødvendige Pleie, tillige gaaer dem til Haande med Nærings-Midler, og vænner den fremvorende Slegt til Arbejdsomhed, og derved for det tilkommende forebygger Mangel og Elendighed. Jo meer og jo længer der ere ledige Hænder i Landet, jo tungere falder de den erhvervende Deel af Nationen til Last. Man overregne det kun engang, hvor megen mindre Mangel der kunde være i et Land, eller hvor meget der kunde spares paa milde Gaver; naar enhver Fattig, som hidtil enten intet har fortient, eller ikke saa meget, kan lunde, alene daglig lunde fortjene een Skilling meer, saa vil man finde Aarsag til at forundre sig over den store Sum, som spares Publico, og tillige vindes for det heele Selskab. Mennesket er jo og skabt til Arbejde, det bør som en god Christen være beskæftiget med sine Hænder sig selv og andre til Nytte: og hvo dertil først er vant, ham er Arbejde en Lyst; tværtimod er det den største Last, længe at være erkesløs: uden Arbejdsomhed kan endelig det Menneskelige Selskab ikke bestaa; thi den er det eeneste store Drive-Hjul, ved hvis bestandige Bevægelse

gelse Overflødigheden af Nærings-Midlerne, som Forsynet fremreffer, udflyder i smaa Bekke til alle dets Lemmer.

Alf samme Grunde kan og en Stat ikke komme til nogen sand Størke, hvis Lemmer ikke foreene deres samtlige Flid derhen, ved en gienfaldet Beskæftelse at opholde sig selv og Legemet, som de udgiere. Denne Beskæftelse er en Nations sande Liv, og Statens tilforladeligste Størke. Thi man maa nok saa meget efter den herskende Mode studere paa, at vinde og vedligeholde Statens Folk; det maa og nok saa vel lykkes at formeere dens Folkemængde: saa er vel et Skridt gjort til Statens Opkomst; men det er unyttigt, dersom ikke og det andet skeer, nemlig at venne den vundne Mængde til Flittighed, og ved tilstrækkelige Nærings-Midler tillige at gjøre den duelig og arbeidsom for det Heele. Thi hvad skal Staten med en Mængde Menneffer, naar den maa slæbe dem frem med sig som en død Klump? Saa lidet som en udyrket Grund kan bringe sin Eyer nogen Nytte; saa lidet kunne og erkesløse Hænder være Staten nyttige: ja endnu mindre, thi de fortære desuden Frugten af den dyrkede Alger. Jo arbeidsommere tværtimod en Nation er, desto rigere og meere formuende er den; desto større og sikrere er dens indvortes Velstand; desto overflødiger ere Kilderne, hvilke skulle udgryde sig til det almindelige Beste; og desto tilforladerligere ere Hjælpemidlerne, som udfordres til Statens Nødtørstigheder. Arbeidsomhed og Flid giver den Liv og Floor: men Dorffhed og Lediggang er dens Undergang og Død.

Menneskelierlighed og Stats Klogskab foreene sig altsaa, med en viis Alvorlighed at befordre Arbeidsomhed og Flid hos en Nation. Derved kan alene Trang tilstrækkelig forekommes, og den opvoxende Slegt blive langt over Mangel og Armod. Derved kan alene Statens sande Størke formeeres, og den almindelige Velstand, som bestaaer i dens Lemmers privat Velstands muelige Størrelse, sikkert blive befordret. Derved forædles endelig og Zænkemaaden og Sædne hos en Nation; dens Forstand bliver meere opklaret og virksom, dens Tilbøvelser stige frem fra den snevre Cirkel af medfødt Vaner og Fordomme: og Være og Agtelse af andre Nationer, som ved deres opfindende Virksomhed opmuntres til Efterstræbelse, vil følge dem i Hælene.

• Dette

Dette store og ærverdige Maal ville vi og gierne ved vor Bestræbelse opnaae i den os betroede Forretning; i den Synspunkt betragte vi det, at det er lige vigtigt for Regenten, for det almindelige Beste, og for Mennesseligheden; og haabe, at Publicum med os vil satte denne Synspunkt, i sin frivillige Godgierenhed at stræbe efter det selsamme Maal, og foreene sine Ønsker og menneskevenlige Hensigter til Sagens lykkelige Udfald. Et hvert Raad og Forslag, som kan befordre samme, skal taknemmeligen antages af os; ligesom vi og herester tænke at raadsføre os med det patriotisk findede Publico om denne sælleds Anstalt, og at meddeele samme, hvorledes dens Fortgang bliver.   Kiebenhavn i November 1771.

Den Kongelige Direction
for den almindelige Pleie-Anstalt.
RYBERG. BERGER. RESEWITZ. LUNDING.

